

Katarzyna Woch

Katolicki Uniwersytet Lubelski

ORCID: 0000-0003-1176-6135

**NOWY MODEL POSTĘPOWANIA MIĘDZYINSTANCYJNEGO
W SPRAWACH CYWILNYCH****Wprowadzenie**

Zgodnie z art. 78 zd. 1 Konstytucji RP¹ każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. W przypadku postępowań sądowych skonkretyzowanie powyższej zasady poprzez przyznanie możliwości przeprowadzenia na żądanie strony lub uczestnika postępowania przed drugą instancją następuje w art. 176 Konstytucji RP. Dwuinstancyjność stanowi także jedną z podstawowych zasad postępowania cywilnego, materializującą się w możliwości wniesienia apelacji od orzeczenia sądu pierwszej instancji². Każda ze stron toczącego się procesu (uczestników postępowania nieprocesowego) ma prawo rozpoznania tej samej sprawy przez inny skład sędziowski w celu wyeliminowania ewentualnych pomyłek, zastosowania niewłaściwych przepisów czy błędnej oceny dowodów.

Apelacja stanowi podstawowy środek odwoławczy w postępowaniu cywilnym. Skierowanie apelacji do merytorycznego rozpoznania i rozstrzygnięcia w każdej sytuacji poprzedzone jest postępowaniem międzyinstancyjnym, które obejmuje szereg czynności o charakterze sprawdzającym i przygotowawczym podejmowanych zarówno przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).

² W świetle przywołanych przepisów Konstytucji RP zasada dwuinstancyjności odnosi się jedynie do możliwości zaskarżania orzeczeń rozstrzygających sprawę co do *meritum*, a zatem w przypadku postępowania cywilnego do wyroków wydawanych w procesie i postanowień wydawanych w postępowaniu nieprocesowym. Zauważyć jednak należy, że w doktrynie postępowania cywilnego zasada dwuinstancyjności utożsamiana jest również z możliwością składania zażaleń. Tak np. P. Pogonowski, *Realizacja prawa do sądu w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2005, Legalis.

Celem niniejszego artykułu jest analiza nowego modelu postępowania międzyinstancyjnego w sprawach cywilnych wprowadzonego do k.p.c.³ ustawą z dnia 4 lipca 2019 r.⁴

Istota postępowania międzyinstancyjnego

Pojęcie „postępowanie międzyinstancyjne” nie występuje w k.p.c. Nie posiada także definicji ustawowej. Termin ten został stworzony i jest używany wyłącznie w języku prawniczym nauki i praktyki⁵.

Postępowanie międzyinstancyjne nie jest postępowaniem autonomicznym w stosunku do postępowania odwoławczego, lecz stanowi jedną z jego faz.

Zasadniczym celem postępowania międzyinstancyjnego jest weryfikacja tego, czy zgłoszony przez stronę (uczestnika postępowania) środek odwoławczy spełnia wszystkie przesłanki jego dopuszczalności. Oznacza to, że czynności podejmowane w jego toku mają przede wszystkim wyjaśnić i ustalić, czy zachodzą podstawy do przeprowadzenia fazy rozpoznawczej i orzeczniczej postępowania odwoławczego⁶. Z tego względu postępowanie międzyinstancyjne określane jest również jako postępowanie sprawdzające lub wstępne⁷.

Kryteria dopuszczalności apelacji są w różny sposób klasyfikowane w literaturze przedmiotu. Na przykład wskazać należy, że A. Oklejak dzieli warunki dopuszczalności na te, które dotyczą: orzeczenia, stron i apelacji jako pisma procesowego⁸. B. Bładowski wśród przesłanek dopuszczalności apelacji wymienia: istnienie zaskarżonego orzeczenia, dopuszczalność środka odwoławczego z mocy ustawy, legitymację do wniesienia środka odwoławczego, wniesienie środka odwoławczego w ustawowym terminie, wymagania formalne środka odwoławczego⁹. Natomiast J. Bodio w katalogu warunków dopuszczalności apelacji wskazuje: istnienie zaskarżonego orzeczenia, zaskarżalność danego orzeczenia określonym środkiem, legitymację do wniesienia środka zaskarżenia, istnienie interesu prawnego we wniesieniu środka, zachowanie terminu do wniesienia środka zaskarżenia oraz zachowanie wymagań formalnych¹⁰.

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2019, poz. 1460 ze zm).

⁴ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469).

⁵ M. Michalska-Marciniak, *Zasada instancyjności w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013, s. 117.

⁶ T. Wiśniewski, *Apelacja* [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III, cz. 1: *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 230.

⁷ Tak np. T. Wiśniewski, *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996, s. 34; T. Erciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009, s. 98; H. Pietrkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Lex/el.

⁸ A. Oklejak, *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 1994, s. 53–61.

⁹ B. Bładowski, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013, s. 37.

¹⁰ J. Bodio, *Wymagania formalne apelacji i skutki ich nieuzupełnienia* [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010, s. 64–65.

Analiza warunków dopuszczalności apelacji musi skutkować stwierdzeniem, że zakres badania jest stosunkowo szeroki, jednak dotyczy wyłącznie aspektów formalnych apelacji¹¹. Tym samym w postępowaniu międzyinstancyjnym poza zakresem kognicji sądu pozostaje merytoryczna ocena złożonej apelacji. W konsekwencji na tym etapie postępowania odwoławczego sąd nie może wydać rozstrzygnięcia co do zasadności złożonego środka odwoławczego.

Niezależnie od tego, którą z przedstawionych powyżej klasyfikacji uznamy za słuszną, przyjąć należy, że w toku postępowania międzyinstancyjnym sąd zobowiązany jest zbadać, czy w okolicznościach konkretnej sprawy apelacja jest dopuszczalna pod względem przedmiotowym oraz podmiotowym, jak również czy została złożona w terminie oraz czy spełnia wymagania formalne. Co więcej, niezbędne jest zbadanie przez sąd istnienia wszystkich wymienionych przesłanek dopuszczalności apelacji łącznie¹².

Uznanie, że wniesiona apelacja nie spełnia chociażby jednego z warunków dopuszczalności, prowadzi do jej odrzucenia. Natomiast pozytywny wynik tejże weryfikacji skutkuje wydaniem zarządzenia o doręczeniu odpisu apelacji przeciwnikowi procesowemu (pozostałym uczestnikom postępowania) oraz uruchomieniem kolejnej fazy postępowania apelacyjnego, tj. fazy rozpoznawczej i orzeczniczej postępowania apelacyjnego.

Jednocześnie podkreślić należy, że utożsamianie postępowania międzyinstancyjnego wyłącznie z badaniem dopuszczalności apelacji jest zbyt dużym uproszczeniem.

Postępowanie to obejmuje również szereg innych czynności, takich jak: złożenie środka odwoławczego, zarządzenie doręczenia odpisu apelacji stronie przeciwnej (pozostałym uczestnikom w sprawie), wniesienie odpowiedzi na apelację, przekazanie akt sprawy sądowi drugiej instancji, wydanie zarządzenia o skierowaniu apelacji do merytorycznego rozstrzygnięcia lub podjęciu decyzji o zakończeniu postępowania odwoławczego z przyczyn formalnych.

Model postępowania międzyinstancyjnego w k.p.c. z 1932 r.¹³

Postępowanie międzyinstancyjne przewidywał już k.p.c. z 1932 r. Postępowanie to toczyło się przed sądami różnych rzędów. Stosownie do art. 393 § 3 k.p.c. z 1932 r. skargę apelacyjną od wyroku sądu okręgowego należało wnieść do sądu,

¹¹ T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 98–99.

¹² B. Bładowski, *Środki odwoławcze...*, s. 91.

¹³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1930, nr 83, poz. 651) obejmowało jedynie przepisy dotyczące postępowania spornego. Następnie, 27 października 1932 r. wydane zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej – Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz.U. 1932, nr 93, poz. 804). Tekst jednolity k.p.c. został ogłoszony 1 grudnia 1932 r. (Dz.U. 1932, nr 112, poz. 934). Dalej: k.p.c. z 1932 r.

który wydał zaskarżone orzeczenie. Badanie warunków dopuszczalności skargi apelacyjnej stanowiło kompetencję przewodniczącego, przy czym – jak z treści art. 396 § 1 k.p.c. z 1932 r. – ocena ta obejmowała jedynie zachowanie terminu do wniesienia skargi apelacyjnej oraz warunków formalnych przewidzianych dla skargi apelacyjnej jako kwalifikowanego pisma procesowego¹⁴. Na tego rodzaju okoliczność wskazywano również w ówczesnej literaturze przedmiotu, zauważając, że „gdy skargę wniosła osoba, która się jej zrzekła lub której brak uprawnienia do założenia środka odwoławczego, postanowienie zwrócenia skargi musi powziąć sąd apelacyjny, a sąd pierwszej instancji nie ma mocy tego uczynić”¹⁵.

Skarga, która została złożona w terminie oraz odpowiadała wymaganiom formalnym, doręczana była stronie przeciwnej na zarządzenie przewodniczącego. Ostatnią czynność dokonywaną przez przewodniczącego w tej fazie postępowania stanowiło niezwłoczne przedstawienie akt sprawy sądowi apelacyjnemu¹⁶. Natomiast skarga spóźniona lub skarga, której braków nie usunięto w terminie, podlegała zwrotowi na podstawie wymienionego powyżej art. 396 § 1 k.p.c. z 1932 r.

Zgodnie z treścią art. 399 k.p.c. z 1932 r. wniesiona skarga apelacyjna po przekazaniu akt sprawy sądowi apelacyjnemu podlegała ponownej weryfikacji przez właściwego przewodniczącego. W sytuacji, gdy przewodniczący stwierdził, że skarga nie odpowiada wymogom formalnym¹⁷, dalsze decyzje mógł podejmować jedynie sąd na posiedzeniu niejawnym, przy czym przepis art. 399 k.p.c. z 1932 r. przewidywał w tym zakresie dwie możliwości. Sąd mógł albo sam wydać odpowiednie zarządzenie stosownie do treści art. 396 § 1 k.p.c. z 1932 r., albo polecić wykonanie tejże czynności sądowi okręgowemu, zwracając mu w tym celu akta. Jak słusznie zauważa się w literaturze przedmiotu, przepisy k.p.c. z 1932 r. nie precyzowały przy tym, kiedy sąd powinien zastosować pierwszy, a kiedy drugi z wymienionych sposobów, pozostawiając to ocenie sądu¹⁸.

¹⁴ W tym wypadku przewodniczący badał, czy wniesiona skarga apelacyjna spełnia warunki, o których mowa w art. 137, 139 i 395 k.p.c. z 1932 r.

¹⁵ M. Allerhand, *Kodeks postępowania cywilnego. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego*, Lwów 1932, s. 430.

¹⁶ Zgodnie z art. 398 k.p.c. z 1932 r. po upływie terminu na wniesienie odpowiedzi na skargę apelacyjną lub apelacji wzajemnej albo po zarządzeniu ich doręczenia sąd okręgowy niezwłocznie przedstawiał sądowi apelacyjnemu akta sprawy.

¹⁷ Warunki formalne dla skargi apelacyjnej regulowały przepisy art. 395 k.p.c. z 1932 r., zgodnie z którym skarga powinna czynić zadość ogólnym wymaganiom przepisanych dla pism procesowych, a nadto miała zawierać: 1) oznaczenie zaskarżonego wyroku ze wskazaniem, czy apelacja skierowana jest przeciwko całemu wyrokowi, czy przeciwko jego części; 2) zwięzłe wyłożenie podstaw apelacji ze wskazaniem w razie potrzeby nowych faktów i dowodów nieprzytoczonych przed sądem okręgowym; 3) wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku (wniosek apelacyjny) z wyraźnym oznaczeniem żądanej zmiany.

¹⁸ W. Piasecki, J. Korzonek, *Kodeks postępowania cywilnego i przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego (Rozp. Prez. Rzp. z dn. 29 listopada 1930 r. Dz.U. R.P. Nr. 83, poz. 651 i 652) z komentarzem uwzględniającym wszystkie przepisy pozostające w związku z procesem, materiały*

Model postępowania międzyinstancyjnego w k.p.c. z 1964 r. do 7 listopada 2019 r.

W oparciu o poprzednio obowiązujące regulacje prawne w literaturze przedmiotu wskazywano, że postępowanie międzyinstancyjne w sprawach cywilnych obejmuje zespół czynności procesowych podejmowanych przez organy procesowe i uczestników postępowania od chwili złożenia środka odwoławczego do czasu jego wpłynięcia do sądu drugiej instancji¹⁹. Przywołane rozumienie postępowania międzyinstancyjnego uznać należy jednak za duże uproszczenie.

Do wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. analizowane postępowanie obejmowało właściwie trzy stadia²⁰. Pierwsze z nich toczyło się przed sądem pierwszej instancji. Katalog czynności dokonywanych przed sądem *meriti* obejmował natomiast: złożenie apelacji przez stronę lub uczestnika, ocenę przesłanek dopuszczalności wniesienia apelacji i czynności z tym związane (np. wezwanie do usunięcia braków formalnych apelacji), doręczenie odpisu apelacji przeciwnikowi procesowemu (pozostałym uczestnikom postępowania) oraz przekazanie akt sądowi drugiej instancji.

Drugie realizowane było na etapie wpływu do sądu drugiej instancji i obejmowało ponowne badanie przesłanek dopuszczalności apelacji i czynności z tym związane, jak również wydanie zarządzenia o skierowaniu sprawy na termin rozprawy apelacyjnej, ewentualnie – w przypadkach wskazanych w ustawie²¹ – na termin posiedzenia niejawnego. Obowiązek wstępnego sprawdzenia przez sąd drugiej instancji, czy przedłożona mu wraz z aktami sprawy apelacja nadaje się do merytorycznego rozpoznania, wynikała z treści art. 373 k.p.c.²² w brzmieniu

Komisji Kodyfikacyjnej, orzecznictwo Sądów Najwyższych b. państw zaborczych i polskiego oraz literaturę procesu cywilnego, Miejsce Piastowe 1931, s. 865. Jako kryterium wyboru sposobu procedowania przez sąd wskazani autorzy przyjmują konieczność ponownego doręczenia skargi apelacyjnej przeciwnikowi, zakładając, że jeżeli takie doręczenie okaże się niezbędne, właściwym sposobem procedowania będzie zwrot akt sprawy do sądu niższej instancji.

¹⁹ M. Michalska-Marciniak, *Zasada instancyjności...*, s. 117; A. Bąk, A. Gołębiowska, *Niektóre zagadnienia wstępnego postępowania apelacyjnego w sprawie cywilnej* [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010, s. 52.

²⁰ M. Kłos [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II: *Komentarz do art. 205(1)–424(12)*, red. M. Marciniak, Legalis.

²¹ Zgodnie z art. 374 k.p.c. sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania. Nadto stosownie do treści art. 505¹⁰ § 2 k.p.c. sąd może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, chyba że strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację zażądała przeprowadzenia rozprawy.

²² T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 346.

sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. Ostatnia z faz postępowania międzyinstancyjnego – jak wynika z praktyki sądowej – często odbywała się już na etapie rozpoznawania apelacji przez sąd i obejmowała także kontrolę przesłanek dopuszczalności apelacji.

Postępowanie międzyinstancyjne (a zwłaszcza podejmowane w jego toku czynności kontrolne) nie kończyło się zatem wraz z przekazaniem akt sprawy do sądu drugiej instancji. Stadium wstępne postępowania apelacyjnego (postępowanie międzyinstancyjne) zgodnie z rolami rozpisаныmi przez ustawodawcę rozpoczynał sąd pierwszej instancji, a następnie realizował je sąd drugiej instancji²³.

Zwrócić także należy uwagę, że w wyniku nowelizacji k.p.c. z 1996 r.²⁴ uchylono przepis art. 375 k.p.c., który upoważniał sąd drugiej instancji do zwrotu akt sprawy przedstawionej wraz ze środkiem odwoławczym sądowi pierwszej instancji w celu usunięcia braków pisma zawierającego ten środek. Zwrot akt sądowi pierwszej instancji celem usunięcia usterek w zakresie postępowania po wydaniu orzeczenia możliwy był jedynie na podstawie przepisów regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych²⁵.

Model postępowania międzyinstancyjnego w k.p.c. z 1964 r. po 7 listopada 2019 r.

Jednym z założeń ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. jest zmiana dotychczasowego modelu postępowania międzyinstancyjnego w literaturze przedmiotu określona mianem rewolucyjnej²⁶. Ustawodawca, decydując o uchyleniu art. 370 k.p.c. oraz wprowadzając nowe brzmienie art. 371 i 373 k.p.c., przeniósł niemalże w całości postępowanie międzyinstancyjne do sądu drugiej instancji²⁷. Rola sądu pierwszej instancji została zaś zmarginalizowana²⁸. W katalogu czynności podejmowanych przed sądem *meriti* wymienić można jedynie złożenie apelacji

²³ T. Wiśniewski, *Apelacja*, s. 240.

²⁴ Ustawa z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 43, poz. 189).

²⁵ A. Bąk, A. Gołębiowska, *Niektóre zagadnienia...*, s. 51.

²⁶ M. Klonowski, *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2, s. 198.

²⁷ A. Kościółek, *Regulacja prawna apelacji w świetle nowelizacji KPC*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21, s. 1159.

²⁸ T. Zembruński, *Dokąd zmierza apelacja w postępowaniu cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 7–8, s. 53.

oraz niezwłoczne przekazanie apelacji wraz z aktami sprawy do sądu drugiej instancji. W przypadku zaś, gdy apelacja zostanie wniesiona bezpośrednio do sądu odwoławczego, stosownie do treści art. 369 § 3 k.p.c.²⁹ jedynym zadaniem sądu pierwszej instancji jest przedstawienie akt sprawy sądowi drugiej instancji. Z sądu *a quo* zdjęto natomiast obowiązek wstępnej kontroli wniesionego środka odwoławczego i doręczenia pozostałym stronom (uczestnikom postępowania) odpisów apelacji.

Nadto nowy model postępowania międzyinstancyjnego stanowi potwierdzenie poszerzenia zakresu uprawnień referendarzy sądowych w postępowaniu cywilnym³⁰. Stosownie do treści art. 373 § 2 k.p.c. referendarzom sądowym przyznano kompetencje do wykonywania wszystkich czynności związanych z nadaniem biegu apelacji. Nie ulega zatem wątpliwości, że w tej fazie postępowania odwoławczego referendarze mogą oceniać dopuszczalność złożonej apelacji oraz wzywać do usunięcia jej braków formalnych i fiskalnych. Za czynność związaną z nadaniem biegu apelacji uznać również należy wydanie zarządzenia o doręczeniu odpisu apelacji pozostałym stronom (uczestnikom). Przyjęte rozwiązanie należy uznać za uzasadnione, bowiem czynności podejmowane na tym etapie postępowania odwoławczego nie stanowią sprawowania wymiaru sprawiedliwości, lecz są czynnościami z zakresu ochrony prawnej.

Podzielić należy pogląd reprezentowany w literaturze przedmiotu, że uprawnienia referendarzy sądowych obejmują jedynie czynności związane z nadaniem biegu apelacji, bez możliwości wydawania rozstrzygnięć co do samej apelacji³¹. Nie jest zatem możliwe, aby referendarz wydał postanowienie o odrzuceniu apelacji czy też umorzeniu postępowania apelacyjnego³². Przepis art. 373 § 2 k.p.c. nawiązuje jedynie do „czynności związanych z nadaniem biegu apelacji”, nie zaś do „czynności w postępowaniu apelacyjnym”.

W kontekście organów postępowania cywilnego³³ zaangażowanych w przebieg postępowania międzyinstancyjnego odnotować należy, że czynności tożsame z czynnościami referendarza sądowego – zmierzające do nadania biegu ape-

²⁹ Stosownie do treści art. 369 § 3 zd. 1 k.p.c. dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację bezpośrednio do sądu drugiej instancji.

³⁰ Podobnie: K. Drozdowicz, *Czy ulenie art. 370 KPC przyspieszy rozpoznawanie spraw przed sądami II instancji?*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 4, s. 218.

³¹ M. Michalska-Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. I–II, red. T. Zembrzowski, Lex/el.

³² Przeciwny wniosek wypływa z uzasadnienia do projektu ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. (s. 80), w którym wskazuje się, że ewentualna skarga na postanowienie referendarza rozpoznawana będzie szybciej niż zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji, jak w dotychczasowym modelu.

³³ I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IA: *Komentarz do art. 1–424(12)*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis.

lacji – może wykonywać także asystent sędziego w oparciu o upoważnienie wynikające z treści art. 47² k.p.c.³⁴ Zgodnie ze wskazaną regulacją w zakresie czynności przewodniczącego zarządzenia może również wydawać asystent sędziego z wyjątkiem zarządzenia o zwrocie pisma procesowego.

Podsumowanie

Na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. doszło do istotnej zmiany obowiązującego dotychczas modelu postępowania międzyinstancyjnego w sprawach cywilnych. Brak jest jednak podstaw, aby podzielić pogląd reprezentowany w literaturze przedmiotu, jakoby uchylene art. 370 k.p.c. doprowadziło do całkowitego zniesienia postępowania międzyinstancyjnego³⁵. Ustawodawca nie odstąpił bowiem od konieczności przeprowadzania tych wszystkich czynności, które składają się na istotę postępowania międzyinstancyjnego, lecz skoncentrował je przed sądem drugiej instancji. W konsekwencji tego uwypuklony został aspekt procesowy postępowania międzyinstancyjnego. Do niezbędnego minimum sprowadzono zaś – akcentowany w poprzednim stanie prawnym – jego aspekt ustrojowy. Jako *novum* w postępowaniu międzyinstancyjnym odnotować również należy przyznanie kompetencji referendarzom sądowym i asystentom sędziów.

Zwrócić przy tym trzeba także uwagę, że czynności kontrolne dokonywane po 7 listopada 2019 r. nie mają jednorazowego charakteru³⁶, brak jest bowiem regulacji, które wyłączałyby możliwość weryfikacji dopuszczalności wniesionego środka odwoławczego – tak jak miało to miejsce dotychczas – przez sąd rozpoznający apelację.

Bibliografia

- Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego*, Lwów 1932.
- Bąk A., Gołębiowska A., *Niektóre zagadnienia wstępnego postępowania apelacyjnego w sprawie cywilnej [w:] Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010.
- Bładowski B., *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013.

³⁴ Przepisy art. 47² k.p.c. został dodany do kodeksu na mocy art. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1802).

³⁵ Przedstawiony pogląd prezentuje I. Wiszniewska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I, red. T. Szancilo, Legalis.

³⁶ Por. T. Zemrzuski, *Dokąd zmierza...*, s. 53.

- Bodio J., *Wymagania formalne apelacji i skutki ich nieuzupełnienia* [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010.
- Drozdowicz K., *Czy ulenie art. 370 KPC przyspieszy rozpoznawanie spraw przed sądami II instancji?*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 4.
- Erciński T., *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009.
- Klonowski M., *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, „Polski Proces Cywilny” 2018, nr 2.
- Kłós M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego t. II: Komentarz do art. 205(1)–424(12)*, red. M. Marciniak, Legalis.
- Kościółek A., *Regulacja prawna apelacji w świetle nowelizacji KPC*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21.
- Kunicki I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. IA: Komentarz do art. 1–424(12)*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis.
- Michalska-Marciniak M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, t. I–II*, red. T. Zembruski, Lex/el.
- Michalska-Marciniak M., *Zasada instancyjności w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013.
- Oklejak A., *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 1994.
- Piasecki W., Korzonek J., *Kodeks postępowania cywilnego i przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego (Rozp. Prez. Rzp. z dn. 29 listopada 1930 r. Dz.U. R.P. Nr. 83, poz. 651 i 652) z komentarzem uwzględniającym wszystkie przepisy pozostające w związku z procesem, materiały Komisji Kodyfikacyjnej, orzecznictwo Sądów Najwyższych b. państw zaborczych i polskiego oraz literaturę procesu cywilnego*, Miejsce Piastowe 1931.
- Pietrzkowski H., *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Lex/el.
- Pogonowski P., *Realizacja prawa do sądu w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2005, Legalis.
- Wiszniewska I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I*, red. T. Szanciło, Legalis.
- Wiśniewski T., *Apelacja* [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego, t. III, cz. 1: Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, Warszawa 2013.
- Wiśniewski T., *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996.
- Wiśniewski T., *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013.
- Zembruski T., *Dokąd zmierza apelacja w postępowaniu cywilnym*, „Przeгляд Sądowy” 2019, nr 7–8.

Streszczenie

Istotę nowelizacji k.p.c. z 4 lipca 2019 r. stanowi dążenie do usprawnienia, uproszczenia i przyspieszenia postępowania w sprawach cywilnych. Rozwiązaniem, które ma prowadzić do osiągnięcia tak określonego celu, jest m.in. zmiana obowiązującego dotychczas modelu postępowania międzyinstancyjnego. Jedną z konsekwencji wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. jest koncentracja postępowania międzyinstancyjnego przed sądem drugiej instancji, co przekłada się na konieczność zmiany aktualnego sposobu definiowania omawianego pojęcia. *Novum* stanowi także przyznanie w tym postępowaniu kompetencji referendarzom sądowym.

Słowa kluczowe: postępowanie międzyinstancyjne, zasada dwuinstancyjności, środki zaskarżenia

A NEW MODEL OF INTERSTITUTIONAL PROCEEDINGS IN CIVIL MATTERS

Summary

The Civil Procedure Code's revision of 4 July 2019 is based on the objective of streamlining, simplifying and accelerating civil proceedings. The solution to achieve such a specific goal, *inter alia* is change the existing inter-instance proceeding's model. One of the consequences of the entry into force of the Law of 4 July 2019 is the concentration of inter-in-court proceedings before the court of second instance, which translates into a change in the current way of defining the concept in question. *Novum* is also a judicial reference to the court's *referenda*.

Keywords: inter-instance proceedings, two-instance principle, appeals